

40 YIL ÖNCE ABD ÜSLERİNİ KAPATMIŞTIK

Aydınlık Gazetesi, 21 Temmuz 2015

Yıldırım Koç

Bugünlerde Türkiye'nin dış politika tarihinde çok onurlu bir tavrın 40. yıldönümünü yaşıyoruz. Ancak nedense bu önemli olay unutturulmaya çalışılıyor.

Türkiye, 40 yıl önce Türkiye'deki ABD üs ve tesislerine el koymuştu. 12 Eylül Darbesi'nin en önemli nedeni de, bu üslerin İran'ın 1979 yılında yarattığı boşluğu da dolduracak biçimde yeniden faaliyete geçirilmesiydi. Türkiye'de 1975 yılından sonra yaşatılan iç savaşın öncelikli nedeni de bu onurlu tavidir.

Ecevit'in başbakanlığındaki koalisyon hükümeti 1 Temmuz 1974 tarihinde haşhaş ekimini serbest bıraktı. 20 Temmuz 1974 günü de, Türk Silahlı Kuvvetleri, uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan hakları kullanarak, Kıbrıs'a çıktı. ABD, uluslararası düzeyde itibarının sarsıldığı bir dönemde Türkiye'den gelen bu sıradışı ve beklenmedik tavra silah ambargosuyla yanıt verdi. 30 Aralık 1974 tarihinde ambargo kararı alındı. Satışlar 5 Şubat 1975 günü durduruldu. 200 milyon dolarlık bir yardım da askıya alındı.

ABD ÜS VE TESİSLERİNE EL KONDU

Ecevit Hükümeti 19 Eylül 1974 tarihinde istifa etmişti. Ara dönemde Sadi Irmak Hükümeti vardı. Milli Savunma Bakanlığı, 9 Şubat 1975 tarihinde, ABD yardımının kesilmesi durumunda ABD üslerinin kapatılacağını açıkladı.

31 Mart 1975 tarihinde kurulan ve Süleyman Demirel'in başbakanlığındaki Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti de aynı tavrı sürdürdü. Türkiye, dışişleri tarihimize onurlu birer sayfa olarak geçecek iki adım attı.

Birincisi, Kıbrıs'tan çekilme baskılarının arttığı bir dönemde, 13 Şubat 1975 günü Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin kurulmasıdır.

İkincisi ise 25 Temmuz 1975 günü ABD ile Türkiye arasındaki askeri işbirliği anlaşmasının tek taraflı olarak feshedilmesidir. 21 Amerikan üssü ve tesisinin faaliyeti durduruldu ve bu tesisler Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tam denetim ve gözetimine devredildi.

HÜRRIYET: DOST AMERİKA YERİNE HAIN AMERİKA

Hürriyet Gazetesi'nin 26 Temmuz 1975 tarihli sayısının manşeti şöyleydi: ÜSLERE EL KOYDUK. "Hürriyet" imzalı başyazıda da şunlar söyleniyordu:

"Türkiye için artık Amerika yok. (...) Bizim kiralık toprağımız yoktur. Önce ikili anlaşmaların sona erdiğini dünya bilmek zorundadır. Türkiye'deki tatlı Amerikan efsanesi kökünden yıkılmıştır. Amerika artık sevimsiz veya çirkin değil, üstelik hain hale gelmiştir. (...) Kim ne derse desin; artık Türkiye için pek çok şey vardır, fakat Amerika yoktur. (...) Dost Amerika, dünden itibaren yerini hain Amerika'ya terk etmiştir."

Hürriyet'in ilk sayfasında, Ecevit'in şu açıklaması yer alıyordu: "Amerika'nın tutumu Düyun-u Umumiye'den daha kötü."

Hürriyet'in haberine göre, Genelkurmay Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcileri, feshedilen anlaşmaların hükümlerini gözden geçirmişler ve Amerikalıların 10 noktada özetlenen ayrıcalıklarına sona erdirme kararı almışlardı. Bunlardan onuncusu şöyleydi:

"Üslerdeki dinleme cihazları ve demirperde gerisi ülkelere hitaben yayın yaptığı öne sürülen radyo istasyonlarının çalışmalarına son verilecektir."

27 Temmuz 1975 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin manşeti, "El konulan üslere yalnız Türk bayrağı çekildi; Türk birlikleri, üsler çevresinde tedbir aldı" idi.

27 Temmuz 1975 tarihli Hürriyet'in ilk sayfasında, Karamürsel Üssü'nde dalgalanan Türk bayrağının resmi vardı ve manşet şöyleydi: "Bütün dünya Türkiye'yi izliyor; Üslerde bayrağımız dalgalanıyor." Hürriyet'in ilk sayfasında "Hürriyet" imzalı başyazının başlığı ise "Türk olmanın gururu içindeyiz" idi.

1975 yılında bu tavrı gösterenleri saygıyla anıyorum.